

بانکداری اسلامی یا بانکداری انگلوساکسون؟!

مسیر مغایر بانک‌ها با اقتصاد مقاومتی

دکتر محمد حسین حسین زاده بحرینی

وجود ربا در سیستم بانکداری دیگر شبهه نیست، بلکه بالا تر از شبهه است. متأسفانه تنها نگرانی ما این است که ظاهر عملکرد ما مارک حرام نخورد، بر این اساس طبیعی است که مجبوریم صورت ظاهر عملیات بانکی خودمان را منطبق با سازوکارهایی کنیم که در شریعت پیش‌بینی شده است. لذا به سمت عقود رفتیم. به همین علت بانکداری اسلامی را بانکداری منطبق بر عقود می‌گویند. در حالی که عقد مبتنی بر تراضی، و تراضی مبتنی بر آگاهی است. اگر مردم به عنوان یک طرف عقد از مفاد عقد و معانی حقوقی آن اطلاع نداشته باشند دیگر تراضی معنا پیدا نمی‌کند؛ چون رضایت فرع بر آگاه بودن فرد است. اما این‌ها جنبه‌های کوچک موضوع است. و اگر فقط آگاهی مردم مطرح باشد، می‌شود مردم را آگاه کرد. ولی بحث از این عمیق‌تر است. دو نوع سیستم بانکداری در موطن اصلی خودش یعنی غرب مطرح است. یکی سیستم بانکداری انگلوساکسون است و دیگری سیستم بانکداری یونیورسال.

لازمه مولد بودن، سرمایه‌گذاری است. یک تلقی غلطی که از سرمایه‌گذاری وجود دارد این است که سرمایه یعنی پول. و شما اگر به کسی پول دادید او را تامین مالی کرده اید. این یک تلقی نادرست است. چرا که پول سرمایه نیست، در واقع سرمایه

مخاطره‌پذیر نیست. در ادبیات اقتصادی اگر به فردی پول داده شد و او ملزم شد که در زمان معینی اصل و سود آن پول را به صورت تضمین شده برگرداند، در حقیقت به آن فرد پول داده شده نه سرمایه. یا حداقل سرمایه غیر مخاطره‌پذیر داده شده است. دهنده پول در این جا به اقتصاد کمک عمده‌ای نکرده است. اما اگر پول به همراه مخاطره‌پذیری به افراد داده شد، یعنی سرمایه مخاطره‌پذیر تزریق شد، آن وقت دهنده پول نقش مهمی در شکوفایی اقتصاد داشته است. سرلوحه حرف‌های بانکداری اسلامی این است که افراد در شکوفایی اقتصاد و تولید مشارکت کنند. البته ممکن است این مسئله برای یک بانک آرمان نباشد ولی برای نظام بانکداری یک آرمان است. این بدان معناست که اگر سیستم بانکداری ما بخواهد در این زمینه فعال باشد باید سرمایه مخاطره‌پذیر تولید و تزریق کند. و اگر بخواهد سرمایه مخاطره‌پذیر تزریق کند، باید به بانکداری یونیورسال نزدیک شود نه بانکداری انگلوساکسون. اتفاقی که در این سال‌ها افتاده، اتفاق عجیبی است.

شرایط مساعد باشد، فرد سپرده‌گذاری می‌کند و بانک نیز این پول‌ها را به کسانی تخصیص می‌دهد که با این پول قرار است فعالیت انجام دهند. این فعالیتی که دریافت‌کنندگان و جوه نیز می‌خواهند انجام دهند برای سیستم بانکداری مهم نیست. سیستم بانکداری یونیورسال هم همین کارها را انجام می‌دهد اما میزان مشارکتش در مخاطره بیشتر است، ریسک‌گریزی شدید بانکداری انگلوساکسون در بانکداری یونیورسال نیست. از طرفی لازم‌ه اینکه اقتصادها شکوفا شوند و نقش عمده‌ای در اقتصاد جهانی داشته باشند، مولد بودن آن‌ها و

ریسک‌پذیری یا ریسک‌ناپذیری؟ مسئله این است

اساس کار سیستم بانکداری انگلوساکسون بر اعتبار مشتری است. یعنی در فرآیند تجهیز و تخصیص وجوه، فقط به اطمینان از بازگشت اصل و سود وجوه تمرکز می‌کند و خودش را یک واسطه بی‌طرف می‌داند و نقش خود را این می‌داند که پول مردم را جمع‌آوری کند و بخاطر اینکه بتواند پول مردم را جمع‌آوری کند باید آن‌ها را ترغیب کند و بنابراین باید وعده بهره به آن‌ها داده و یک بهره ثابت پیشنهاد می‌کند. اگر

فراسان